

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О.М.БЕКЕТОВА

ШАПОВАЛЕНКО ДЕНИС ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 332.146.2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ

08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Харків-2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М.Бекетова Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Димченко Олена Володимирівна,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М.Бекетова,
завідувач кафедри економіки підприємств,
бізнес-адміністрування і регіонального розвитку.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Заблодська Інна Володимирівна,
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України (м. Київ),
завідувач відділу проблем міжрегіонального
співробітництва;

кандидат економічних наук, доцент
Бережна Алла Юрївна,
Регіональне відділення Фонду державного
майна України по Полтавській області,
начальник.

Захист відбудеться 07 «жовтня» 2016 р. о 13⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, зал засідань Вченої ради (конференц-зал №1).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий 07 «вересня» 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.В.Кадничанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Житлово-комунальне господарство являє собою галузь сфери послуг і найважливішу частину територіальної інфраструктури, що визначає умови життєдіяльності людини, насамперед комфортності житла, його благоустрій, якість і надійність надання послуг транспорту, зв'язку, побутових та інших послуг, від яких залежить стан здоров'я, якість життя та соціальний клімат в населених пунктах.

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) перебуває у важкому технічному і фінансовому стані. Залишається низькою ефективність використання основних виробничих фондів на підприємствах ЖКГ, має місце значний знос інженерних мереж. Існуючі механізми формування фінансових ресурсів у галузі житлово-комунального господарства потребують вдосконалення, що в поєднанні з високим рівнем централізації управління житлово-комунальними підприємствами та відсутністю можливості у споживачів житлово-комунальних послуг (ЖКП) вплинути на їх якість, є одними з перешкод на шляху до підвищення ефективності функціонування ЖКГ регіону. Проблеми регіональної політики та розвитку ЖКГ досліджувались у наукових працях вчених-економістів і практиків: О.Ю. Амосова, А.Є. Ачкасова, В.М. Бабаєва, П.Т. Бубенка, О.В. Васильєва, Ю.В. Гнездової, А.П. Голікова, О.В. Димченко, І.В. Запатріної, О.А. Карлової, Т.В. Момот, В.П. Решетило, В.В. Тітяєва, В.І. Торкатюка, Л.М. Шутенка, та ін.

Економічна ситуація в Україні склалася таким чином, що галузь ЖКГ залишається складною для реформування внаслідок виняткового соціально-економічного значення. Складності багаторічного реформування пов'язані, як правило, з низьким рівнем попереднього розвитку галузі, та низької ефективності використання матеріальних ресурсів та бюджетних коштів. У роботі відстоюється точка зору, відповідно до якої житлово-комунальне господарство слід розглядати в контексті загальної теорії інституційних трансформацій. Без розгляду інституційного устрою суспільства стає неможливим пояснити і передбачити ті трансформації, які відбуваються в сучасному глобальному світі.

Основні положення інституційної теорії викладено у працях зарубіжних вчених: Д. Акерлофа, А. Аузана, Т. Веблена, Р. Коуза, У. Митчелла, Д. Норта, А. Олійника, М. Олсона, В. Полтеровича О. Уильямсона. Проблеми інституційного аспекту ринкової трансформації досить інтенсивно освітлюються у працях пострадянських економістів: С.І. Архирєєвої, О.Е. Бессонової, А. Бузгаліної, С.Г. Кірдіної, В.Г. Федотової, які характеризують проблеми економіки перехідного періоду України, а також глибокі системні зміни перехідних економік, що відбуваються протягом історично тривалого проміжку часу та створюють ситуацію інституційної трансформації.

Поглиблення ринкових перетворень в ЖКГ вимагає усвідомлено здійснювати розширення комплементарних ознак ринкової системи з опором на домінуюче її становище у суспільстві. Найважливіше значення у зв'язку з цим набуває розробка механізмів, запозичених у нових інституціональних формах та впровадження їх в

загальну схему початкового інституціонального середовища. Отже, актуальність проблеми розробки соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону і сукупність зазначених чинників зумовили актуальність та вибір теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження є складовою частиною розробок у рамках держбюджетної науково-дослідної теми Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова «Регулювання соціально-економічного розвитку міського комплексу: теорія, методологія та практика», де автором запропоновано модель поведінки споживачів на ринку комунальних послуг (номер державної реєстрації №0113U000575, 2013 р.); проведено в межах наукових розробок Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України за темою «Шляхи та методи використання науково-освітнього потенціалу регіонів для прискорення інноваційного розвитку національної економіки»: автором запропоновано алгоритм проектування систем управління інвестиційним процесом у сфері житлово-комунального господарства, що дав змогу керівництву вчасно прийняти управлінські рішення на регіональному рівні (номер державної реєстрації №0114U001455, 2016 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішені такі завдання:

- систематизовано теоретико-методичні підходи до визначення таких понять, як «результати діяльності житлово-комунального господарства», «послуги житлово-комунального господарства»;
- виявлено особливості надання ЖКП у контексті аналізу існуючих маркетингових концепцій;
- досліджено проміжні результати реформування та проблеми житлово-комунального господарства за умови економічної нестабільності;
- здійснено аналіз заборгованості населення та його ставлення до основних напрямків реформування житлово-комунального господарства;
- досліджено реформування ЖКГ в контексті загальної теорії інституційних трансформацій;
- сформовано соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону;
- досліджено соціальні трансфери та особливості споживчої поведінки у трансформаційній економіці;
- проаналізовано можливості залучення інвестицій для житлово-комунальних підприємств регіону;

- виявлено пріоритети залежності рівня бюджетної фінансової підтримки житлово-комунального господарства від обсягу сплачених послуг, враховуючи ступінь задоволеності споживачів.

Об'єкт дослідження – процес формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних і практичних методів формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: *методи теоретичного узагальнення та систематизації* – для аналізу теоретичних підходів до поняття «послуга житлово-комунального господарства», *методи теоретичного узагальнення та системного аналізу* – для формування соціально-економічного механізму формування ЖКГ регіону; *методи аналізу та синтезу; статистичні методи; графічні та табличні методи; порівняльний аналіз; методи економічного аналізу* – для проектування пріоритетів розвитку ЖКГ регіону.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі й нормативні документи, праці українських та зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань та науково-практичних конференцій, дані ресурсів мережі Інтернет, статистичні дані Державної служби статистики України, фінансова звітність підприємств житлово-комунального господарства регіону.

Наукова новизна результатів, одержаних у процесі проведення дослідження, полягає у наступному:

удосконалено:

- концептуальний підхід до формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону, який, на відміну від існуючих, виділяє працю і капітал як основні ресурсні елементи житлово-комунального господарства та складається із сукупності моделей, кожна з яких має цільову спрямованість та узгодженість у вирішенні комплексу завдань, що дозволяє підвищити якість управлінських рішень у функціонуванні ЖКГ;

- модель оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг в залежності від обсягу наявних ресурсів на основі виробничої функції Кобба – Дугласа – Тінбергена, що, на відміну від існуючих, дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між факторами зростання, виділяти екстенсивні і інтенсивні фактори, які сприяють формуванню стратегії розвитку ЖКГ регіону, використовуючи принцип найбільш економічного зростання;

- комплексний підхід до моделювання оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки першого рівня, який дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни ЖКГ на рівні надання та сплати житлово-комунальних послуг, формування заборгованості споживачів, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (місцевий)

бюджет, які враховуються при розвитку ресурсного потенціалу ЖКГ і активній регіональній інвестиційній політиці;

- модель оптимізації планування та управління інвестиційним процесом ЖКГ регіону, що дає можливість розробити алгоритм проектування систем управління інвестиційним процесом ЖКГ та реалізувати його на регіональному рівні прийняття управлінських рішень;

дістало подальшого розвитку:

- системна взаємодія понять «послуга», «продукт», «товар», а також понятійний зміст категорії «послуга», що, на відміну від існуючих, представляє собою вид діяльності, результатом якої є особливий продукт, призначений для продажу, який, як правило, не має матеріально-речової форми або матеріалізується в зміненому стані й задовольняє потреби особистості, колективу, суспільства в цілому;

- модель оцінки ефективності бюджетної фінансової підтримки житлово-комунального господарства, яка поєднує недостатній обсяг фінансування для покриття витрат підприємств ЖКГ за наданими послугами (G_1) з державними інвестиціями в розвиток ЖКГ (G_2), зокрема, у розвиток двох факторів: трудових ресурсів і основного капіталу. Запропонована модель дає змогу інвестувати кошти, які вивільнюються в результаті зниження витрат держави на відшкодування неоплачених споживачами послуг, на розвиток основних ресурсних елементів (трудових ресурсів і основного капіталу) ЖКГ на регіональному рівні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені наукові положення, методичні підходи та методичні рекомендації будуть сприяти підвищенню якості послуг ЖКГ, активізації залучення інвестицій на регіональному рівні та прискорення розвитку ЖКГ регіону.

Результати дисертаційної роботи отримали впровадження, зокрема: в діяльність Департаменту бюджету і фінансів Харківської міської ради шляхом застосування комплексного підходу до моделювання оцінки і прогнозування бюджетних дотацій, який дозволяє спрогнозувати рівень надання та сплати комунальних послуг, формування заборгованості споживачів, а також прогнозувати зниження навантаження на державний і місцевий бюджети (акт № 711 від 02.09.2016 р.); на КП «Харківводоканал» шляхом впровадження системи оцінки, аналізу і прогнозування розміру бюджетної фінансової допомоги за надані послуги (акт № 902 від 02.02.2016 р.); в Управлінні житлово-комунального господарства Полтавської обласної державної адміністрації застосована модель оптимізації планування та управління інвестиційним процесом у ЖКГ на регіональному рівні (акт № 524 від 16.05.2016 р.).

Результати в дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі ХНУМГ ім. О.М. Бекетова при викладанні таких дисциплін: «Ситуаційне моделювання та прогнозування», «Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку», у курсовому та дипломному проектуванні студентів Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (довідка № 2491 від 31.08.2016 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно підготовленою науковою працею, у якій викладений авторський підхід до вирішення важливої наукової задачі – формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону з метою підвищення якості житлово-комунальних послуг і результативності його діяльності. Висновки і положення дисертації мають самостійний характер. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційному дослідженні використані тільки ті ідеї та положення, які отриманні автором особисто, що надано в списку опублікованих робіт.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертації апробовано на науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів (м. Чернівці, 2012 р.); «Менеджмент міського і регіонального розвитку»: Міжнародна науково-практична конференція, (м. Харків, 2013р.); Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі (м. Харків, 2015 р.); XXXIII научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства: (г. Харьков, 2006 р.); Усовершенствование экономических структур строительной отрасли в условиях трансформации экономики Украины к рыночным условиям (г. Харьков, 2005 р.); XXXV научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского (г. Харьков 2010 р.); XXXV научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства (г. Харьков, 2010 р.); Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі (м. Харків, 2015 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи викладено у 18 наукових працях, з них: 7 статей у фахових наукових виданнях, 1 стаття у збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз, 8 тез доповідей на наукових конференціях та 2 розділи у колективних монографіях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний зміст роботи викладений на 276 сторінках комп'ютерного тексту, містить 32 таблиці, 43 рисунки, список використаних джерел – 204 найменування на 25 сторінках, 6 додатків на 51 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі визначено актуальність теми дисертації, мету, поставлені завдання, об'єкт і предмет, обґрунтовано наукову новизну проведеного дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» дослідженні тенденції розвитку ЖКГ регіону як економічного

суб'єкту в трансформаційній економіці, визначено поняття «результат діяльності в сфері ЖКГ», яке, на думку автора, пов'язано з особливостями житлово-комунальних послуг. Специфіка економічної діяльності сфери послуг в цілому та її окремих галузей, до яких відноситься й ЖКГ, визначається особливостями природи послуг. Тому в роботі результати діяльності ЖКГ пропонується розглядати з позицій розуміння сфери послуг, в якій створюється продукт особливого виду – послуги.

Аналіз міжнародних концепцій маркетингу послуг дозволяє зробити висновки, що, по-перше, всі концепції відштовхуються від специфіки послуг як товару й підкреслюють невід'ємність послуг від джерел, нездатність до збереження та непостійність якості; по-друге, в тій чи іншій формі концепції вказують на необхідність уваги до персоналу, споживача (клієнта), матеріального середовища та процесу обслуговування. Автор вважає, що визначення послуги як плати за її надання не характеризує сутність послуг, а визначає грошовий еквівалент її обміну, тобто грошовий потік, що відповідає отриманому результату діяльності у формі послуги.

Аналіз літературних джерел щодо визначення трактування сутності послуги, дозволяє запропонувати наступне уточнене її визначення: послуга – це вид діяльності, результатом якої є особливий продукт, призначений для продажу, як правило, такий, що не має матеріально-речової форми або такий, що матеріалізується в зміненому стані та задовольняє потреби особи, колективу, суспільства в цілому.

Послуги ЖКГ являють собою види діяльності, в процесі виконання яких не створюється новий, раніше не існуючий продукт, а змінюється якість вже наявного, створеного продукту. Послуги являють собою результат різнорідної діяльності, що здійснюється виробниками за замовленням споживачів. Звідси, обов'язковою умовою надання послуги є її адресність, тобто наявність замовника (клієнта).

В дослідженні доведено, що житлово-комунальні послуги носять подвійний характер – надаються у вигляді доведених до споживача матеріальних носіїв (газ, тепло, електрична енергія, вода) з певними показниками якості, а також у вигляді безпосередньо виконуваних робіт на об'єкті (обслуговування житлових будинків, санітарне очищення міст тощо).

В роботі виділені принципи кризового стану ЖКГ, виявлені техногенні та соціальні наслідки реформування цієї галузі; охарактеризовані основні нормативно-правові засади розвитку ЖКГ регіону.

Визначено, що інституціональна теорія по-новому ставить питання про значну роль і вплив таких важливих параметрів розвитку економіки, як соціальне розшарування населення і бідність. Доведено, що одне з важливих положень інституціональної економіки – ствердження про необхідність орієнтації реформ на людину, поєднання соціальної справедливості і економічної ефективності, а тенденція перенесення фінансових соціальних витрат з державного бюджету на заощадження громадян згубна і суперечить досвіду країн з високорозвиненою економікою.

У другому розділі «Методичне забезпечення формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунально

господарства регіону» досліджені особливості функціонування житлово-комунального господарства, що визначаються характером ринкових трансформацій, які відбуваються в економіці України. Загальним напрямом цих реформ є перехід на ринковий принцип платності: послуги ЖКГ розглядаються як товар, за який потрібно платити за його повною вартістю.

Економічна незахищеність населення, яке звикло до того, що гарантований дохід у значній мірі забезпечується державою, стала вражаючою рисою початкової фази переходу економіки з центральним плануванням до ринкового. Це сталося через одночасний макроекономічний шок і часткову відміну гарантій зайнятості. Разом з тим, незважаючи на зниження бюджетних надходжень, викликане зменшенням реальних доходів населення і спадом прибутковості, а також розвалом багатьох підприємств, уряди пострадянських країн продовжували витратити велику частину своїх ресурсів на соціальні трансфертні платежі.

Сьогодні значна частина населення через низьку платоспроможність не в змозі повністю розраховуватися за ЖКП в повному обсязі, про що свідчать дані, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл населення України за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів, %

Розподіл доходів населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів за місяць, грн.	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
840,1–1200,0	39,7	32,7	22,5	16,8	13,2
1200,1–1560,0	29,6	29,6	28,9	21,2	26,5
1560,1–1920,0	13	18,3	21	21,4	22
більше 1920,1	17,7	19,4	27,6	40,6	38,3

Населення України неспроможне впоратися з вантажем житлово-комунальних платежів, внаслідок чого відбуваються порушення періодичності оплати, що веде до накопичення боргів, а у ряді випадків і відмова від оплати послуг ЖКГ. (рис.1)

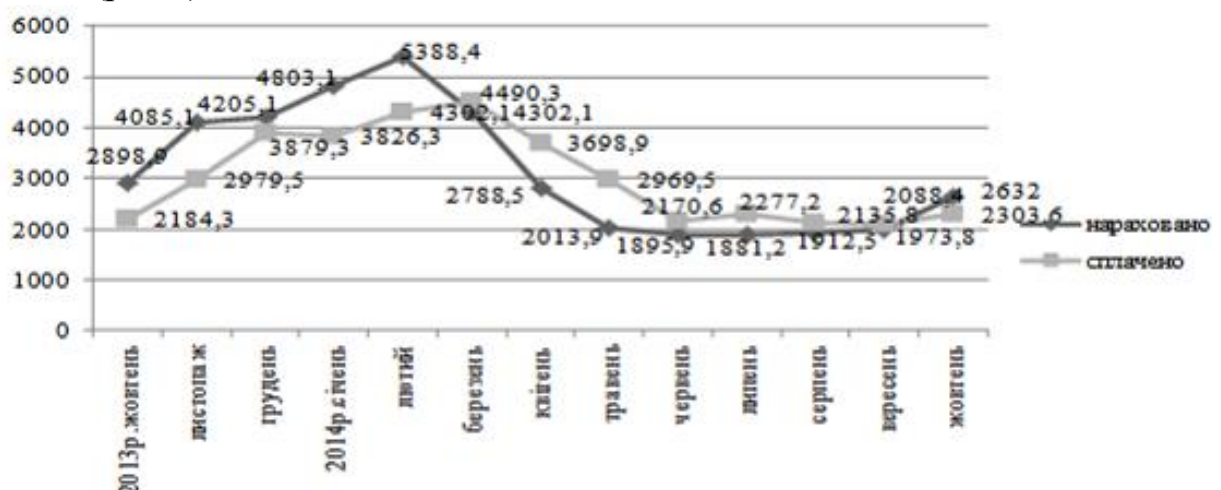

Рис. 1. Динаміка заборгованості населення України за житлово-комунальні послуги

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду введено ряд нормативно-правових актів з метою поживлення інвестиційної діяльності в Україні та поліпшення інвестиційного клімату в країні, а також усунуто ряд адміністративних перешкод. Треба зазначити, що прямі іноземні інвестиції значно знизились. Іноземні інвестори відмічають, що в Україні 80% правових процедур все ще відбуваються під бюрократичним впливом.

В дослідженні обґрунтовано соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону, який спрямований на встановлення балансу між інтересами сторін, пов'язаних з виробництвом, споживанням і регулюванням житлово-комунального господарства (рис.2).

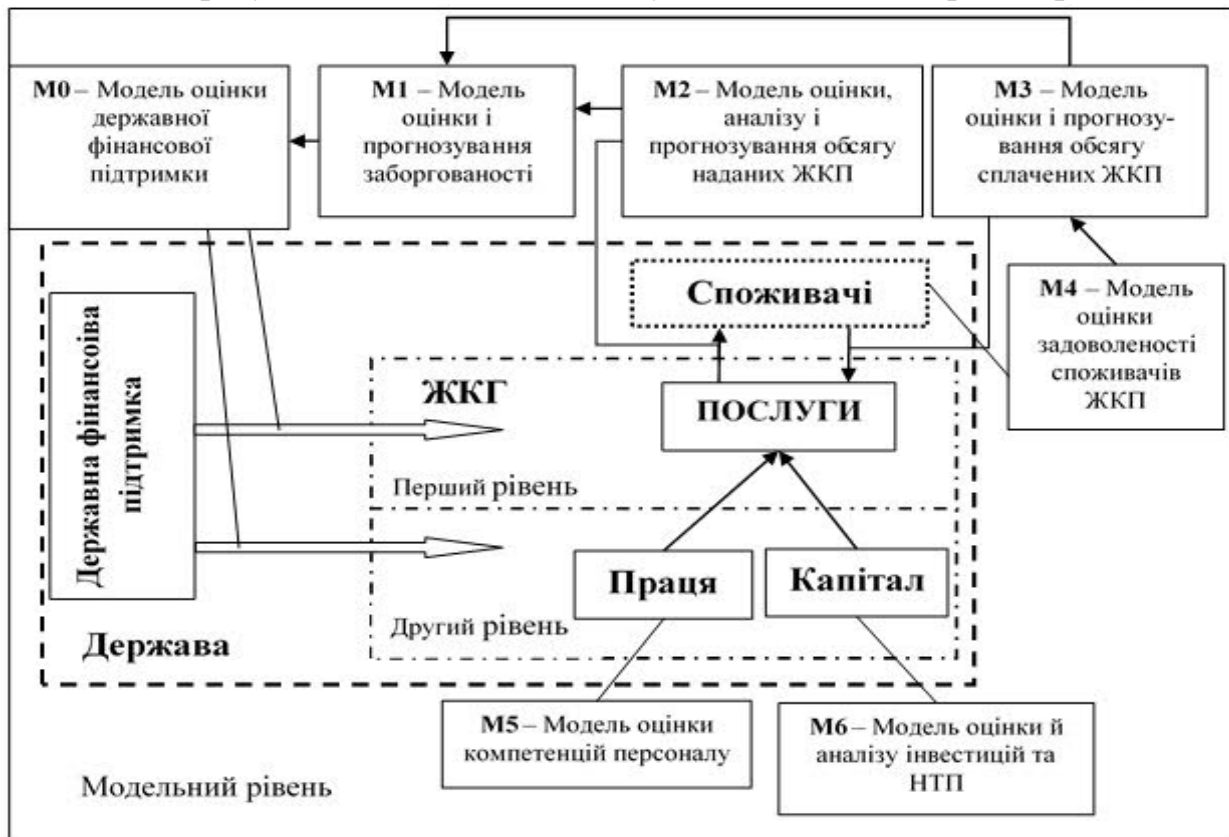

Рис. 2. Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону (розроблено автором)

Запропонований механізм враховує як рівень бюджетної фінансової підтримки і заборгованості споживачів за надання послуги, так і рівень задоволеності споживачів цими послугами, рівень компетенції персоналу і можливості залучення в галузь інвестицій, а основними ресурсними елементами ЖКГ регіону є праця (L) і капітал (K). Представлений механізм є відкритим і взаємодіє зі споживачами шляхом надання їм житлово-комунальних послуг і отримання оплати за надані послуги.

У третьому розділі «Реалізація соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону» автором пропонується розглянути модель оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг на основі виробничої функції (ВФ) Кобба – Дугласа – Тінбергена. Моделюється не саме виробництво послуг, а завдання прийняття рішення відносно

прогнозування обсягу комунальних послуг, які слід надати. Оскільки обсяг виробництва залежить від обсягу використаних ресурсів, то залежність між ними може бути виражена у вигляді наступного функціонального запису:

$$Y_{ок}(t) = a_{20} \cdot K_t^{a_{21}} \cdot L_t^{a_{22}} \cdot e^{\gamma \cdot t} \quad (1)$$

де $Y_{ок}$ – обсяг наданих послуг підприємствами комунального господарства (за винятком електроенергії) у період t ; L – витрати праці у виробництві у період t ; K – витрати активної частини основних засобів у період t ; $e^{\gamma \cdot t}$ – кінетична компонента, що відображає НТП; a_{20}, a_{21}, a_{22} – параметри моделі.

Запропонована комплексна модель оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки першого рівня М0.4 дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни в житлово-комунальному господарстві на рівні надання та сплати житлово-комунальних послуг, формування заборгованості споживачів за надані послуги, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (місцевий) бюджет, які можуть мати місце при розвитку ресурсного потенціалу системи і активній інвестиційній політиці.

Встановлено, що задеклароване подолання державного фінансування галузі за допомогою досягнення повної платності послуг для населення не забезпечить достатнього фінансування сфери комунального господарства, тому взаємодія з державою відбувається шляхом отримання бюджетної фінансової підтримки (G).

Якщо знизити витрати держави на відшкодування неоплачених споживачами послуг, то грошові кошти, що вивільняються, повинні бути інвестовані на розвиток двох найважливіших факторів – праці і капіталу.

Ця процедура відображена в моделі М0 вигляду:

$$\begin{aligned} G(t) &= G_1(t) + G_2(t), \\ \text{якщо } G_1(t) &\rightarrow \min, \text{ при } G(t) = \text{const}, \text{ то } G_2(t) &\rightarrow G(t), \\ G_2(t) &= \text{Inv}_L(t) + \text{Inv}_K(t), \\ G_1(t) &= \omega \cdot Z(t), \end{aligned} \quad (2)$$

де $\text{Inv}_L(t)$ – інвестиції у розвиток трудових ресурсів у період t ; $\text{Inv}_K(t)$ – інвестиції в основний капітал у період t ; $G_1(t)$ – прогнозна сума бюджетної фінансової підтримки першого рівня у період t ; $G_2(t)$ – прогнозна сума бюджетної фінансової підтримки другого рівня у період t ; ω – коефіцієнт покриття заборгованості підприємств комунального господарства за рахунок бюджетної фінансової підтримки першого рівня; $Z(t)$ – заборгованість платників по комунальних платежах, що склалась у період t .

Перший рівень бюджетної фінансової підтримки – покриття дефіциту (G_1), що виникає через різницю між вартістю наданих населенню послуг і величиною сплачених споживачами послуг.

Комплексна динамічна модель оцінки і прогнозування державної фінансової підтримки першого рівня М0.4, яка включає моделі М0-М4 і має вигляд:

$$\left\{ \begin{array}{l} G_1(t+1) = \omega \cdot Z(t) \\ Z(t) = Z(t-1) + Y_{ок}(t) - Y_{снл}(t) \\ Y_{ок}(t) = a_{20} \cdot K_t^{a_{21}} \cdot L_t^{a_{22}} \cdot e^{\gamma \cdot t} \\ Y_{снл}(t) = \begin{cases} a_{40} + a_{41} \cdot Ud(t) + a_{42} \cdot t, & \text{якщо } Y_{снл}(t) \leq Break \\ a'_{40} + a'_{41} \cdot Ud(t) + a'_{42} \cdot t, & \text{якщо } Y_{снл}(t) > Break \end{cases} \\ Ud(t) = \sum_{i=1}^{14} \sum_{j=1}^3 x_{ij}^t \cdot \alpha_i \cdot \beta_j \end{array} \right. \quad (3)$$

де: $G_1(t+1)$ – прогнозна сума бюджетної фінансової підтримки першого рівня у період $(t+1)$; $Z(t)$ – заборгованість платників по комунальних платежах, що склалася у період t ; ω – коефіцієнт покриття заборгованості підприємств комунального господарства за рахунок бюджетної фінансової підтримки першого рівня; $Y_{ок}(t)$ – обсяг наданих комунальних послуг; L_t – витрати праці у виробництві КП; K_t – витрати активної частини основних коштів; $e^{\gamma \cdot t}$ – кінетична компонента, така, що відображає НТП; $Y_{снл}(t)$ – обсяг сплачених послуг за період t ; $Ud(t)$ – ступінь задоволеності споживачів наданими КП; x_{ij}^t – значення j -ї характеристики для i -ї комунальної послуги за період t ; α_i – ваговий коефіцієнт i -ї послуги; β_j – ваговий коефіцієнт j -ї характеристики.

Таким чином, алгоритм моделі оцінки і прогнозування бюджетної фінансової підтримки першого рівня має наступні етапи:

визначення $Ud(t)$ → визначення $Y_{снл}(t)$ → визначення $Y_{ок}(t)$ → визначення $Z(t)$ → розрахунок $G_1(t+1)$.

Пропонується ступінь задоволеності споживачів комунальними послугами визначати на основі анкетування споживачів і застосування експертних оцінок. Результати дослідження є репрезентативними для населення Харківського регіону. Якість, періодичність та вартість послуг пропонується оцінюються за 5-ти бальною шкалою. (табл. 2).

Таблиця 2

Ступінь задоволеності споживачів комунальними послугами, бали (Харківський регіон)

ЖКП	Якість послуги (реальна)	Періодичність послуг (реальна)	Вартість послуг (реальна)
Холодне водопостачання	3,63	3,89	4,15
Гаряче водопостачання	2,92	3,12	4,25
Водовідведення та каналізація	3,59	4,03	3,92
Центральне опалення	3,27	3,64	4,38
Газопостачання	4,27	4,45	3,96
Електропостачання	4,06	4,22	3,92
Прибирання прибудинкової території	2,97	3,21	3,85
Прибирання під'їздів	2,38	2,60	3,86
Прибирання сходів і сходових клітин	2,47	2,58	3,87
Вивезення сміття	3,18	3,36	3,74

За результатами проведеного аналізу виконано ранжування показників, що відображають співвідношення реального і бажаного рівнів надання ЖКП (рис. 3).

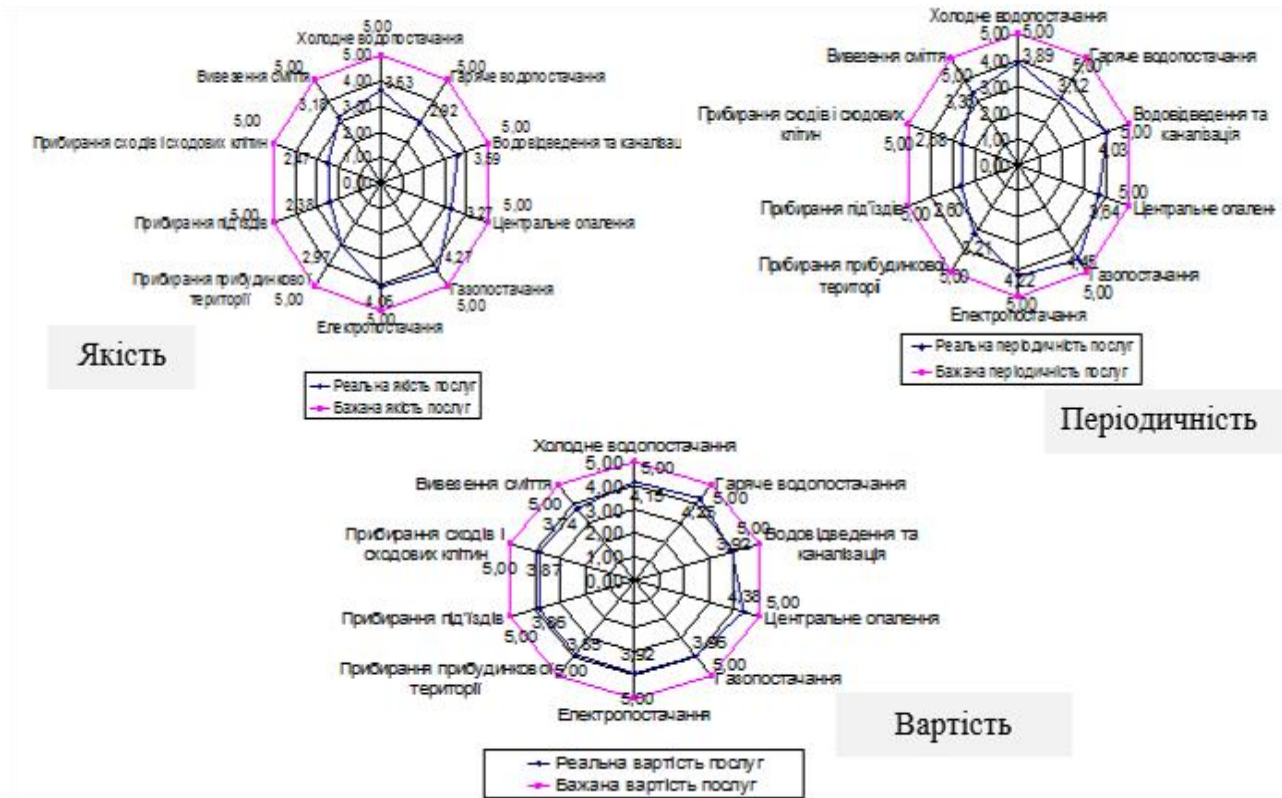

Рис. 3. Оцінка реальної та бажаної якості, періодичності та вартості ЖКП (розроблено автором)

Для розрахунку комплексного показника ступеня задоволеності споживачів $Ud(t)$ використовуються вагові коефіцієнти β_j , отримані на основі експертних оцінок за формулою (3).

На основі цих розрахунків побудована модель оцінки і прогнозування обсягу сплачених комунальних послуг у вигляді кусочно-лінійної економетричної моделі:

$$Y_{cnn}(t) = \begin{cases} a_{40} + a_{41} \cdot Ud(t) + a_{42} \cdot t, & \text{якщо } Y_{cnn}(t) \leq Break \\ a'_{40} + a'_{41} \cdot Ud(t) + a'_{42} \cdot t, & \text{якщо } Y_{cnn}(t) > Break \end{cases} = \begin{cases} 15,617 - 0,0475 \cdot Ud(t) + 0,2829 \cdot t, & \text{якщо } Y_{cnn}(t) \leq 21,02647 \\ 25,672 - 1,4355 \cdot Ud(t) + 0,5995 \cdot t, & \text{якщо } Y_{cnn}(t) > 21,02647. \end{cases} \quad (4)$$

Проаналізувавши обсяг сплачених послуг за останні 2 роки, бачимо, що при прогнозуванні $Y_{cnn}(t)$ на наступні періоди доцільно використовувати другий рядок формули (3), тобто для $Y_{cnn} > 21,02647$ млн. грн., бо з часом сума сплачених послуг зростає:

$$Y_{cnn} = 25,672 - 1,4355 \cdot Ud(t) + 0,5995 \cdot t. \quad (5)$$

Встановлена зворотна залежність між ступенем задоволеності споживачів і обсягом сплачених послуг (знак « \leftrightarrow » перед $Ud(t)$) відповідає реальності. Справді,

якість комунальних послуг, що надаються, останнім часом повільно зростає, а ступінь оплати знижується у зв'язку із стрімким падінням реальних доходів громадян, викликаним економічною кризою в Україні.

У нестабільній економічній системі горизонт прогнозування економічних суб'єктів невеликий, у зв'язку з чим вони максимізують споживчу корисність в короткостроковому періоді.

Використовуючи модель М0.4, розглянуто три сценарії обсягу та бюджетної фінансової підтримки сплачених населенням комунальних послуг за період IV квартал 2013 р.- IV квартал 2014 р:

-перший сценарій – песимістичний – передбачає відсутність бюджетної фінансової підтримки;

-другий сценарій – оптимістичний – передбачає бюджетну фінансову підтримку протягом кожного періоду у розмірі 50% покриття заборгованості минулого періоду;

-третьій сценарій – помірний – передбачає бюджетну фінансову підтримку протягом кожного періоду та покриття заборгованості минулого періоду.

Результати розрахунків наведені в таблиці 3.

Таким чином, запропонована комплексна модель оцінки і прогнозування бюджетної фінансової підтримки першого рівня М0.4 дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни в житлово-комунальному господарстві на рівні надання та сплати комунальних послуг, формування заборгованості споживачів за надані послуги, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (регіональний) бюджет, які можуть мати місце при розвитку ресурсного потенціалу системи і активній інвестиційній політиці.

Інвестування, як правило, підвищує технічний рівень виробництва та, відповідно, його економічну ефективність у порівнянні з середнім рівнем. У результаті виробництво починає приносити дохід вище середнього рівня. Якщо підприємство не здійснить інвестицій, то його ефективність буде падати нижче середньої, викликаючи негативний мультиплікативний ефект. В дослідженні доведена необхідність розглянути питання державних інвестицій в ЖКГ регіону з точки зору теорії мультиплікатора.

В роботі пропонується враховувати мультиплікативний ефект наступним чином: потрібно оптимізувати структуру розподілу загальної суми бюджетної фінансової підтримки $G(t)$ на бюджетну фінансову підтримку першого та другого рівня ($G_1(t)$ та $G_2(t)$), збільшення суми державної фінансової підтримки другого рівня повинне привести до підвищення ефективності використання трудового та капітального потенціалу ЖКГ регіону, що неодмінно призведе до зниження витрат на надання ЖКП, підвищити їхню якість і відповідно ступінь задоволеності споживачів комунальними послугами, а отже призведе і до підвищення рівня сплати за надані комунальні послуги.

Електронна таблиця для визначення прогнозних даних за комплексною моделлю на прикладі Жовтневого району м. Харкова (розроблено автором)

	Параметри				
	a_{20}	a_{21}	a_{22}	γ	
	13,558	0,629	0,251	0,017	
	a_{40}	a_{41}	a_{42}		
	15,62	-0,05	0,28		
	a'_{40}	a'_{41}	a'_{42}		
25,672	-1,4355	0,5995			
Прогнозні значення екзогенних змінних	Період				
	IV кв 2013	I кв 2014	II кв 2014	III кв 2014	IV кв 2014
t	16	17	18	19	20
δ_t	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
$Ud(t)$	3,87	3,99	4,11	4,05	3,89
K_t	1,39	1,96	0,56	0,63	1,47
L_t	9,72	11,66	10,71	10,29	10,14

Перший сценарій

Прогнозні значення ендегенних змінних	Період				
	IV кв 2013	I кв 2014	II кв 2014	III кв 2014	IV кв 2014
$Y_{cнл}(t)$	29,709	30,136	30,563	31,249	32,078
$Y_{ок}(t)$	38,742	51,217	23,131	25,256	43,476
$Z(t)$	168,990	190,071	182,639	176,646	188,044
$G_1(t)$	84,495	95,036	91,320	88,323	94,022

Другий сценарій

Прогнозні значення ендегенних змінних	Період				
	IV кв 2013	I кв 2014	II кв 2014	III кв 2014	IV кв 2014
$Y_{cнл}(t)$	29,709	30,136	30,563	31,249	32,078
$Y_{ок}(t)$	38,742	51,217	23,131	25,256	43,476
$Z(t)$	168,990	105,576	45,356	16,685	19,740
$G_1(t)$	84,495	52,788	22,678	8,343	9,870

Третій сценарій

δ_t	0,25	0,3	0,3	0,3	0,3
Прогнозні значення ендегенних змінних	Період				
	IV кв 2013	I кв 2014	II кв 2014	III кв 2014	IV кв 2014
$Y_{cнл}(t)$	29,709	30,136	30,563	31,249	32,078
$Y_{ок}(t)$	38,742	51,217	23,131	25,256	43,476
$Z(t)$	168,990	190,071	125,618	81,940	68,755
$G_1(t)$	42,247	57,021	37,685	24,582	20,627

Тим самим буде знижено величину $G_1(t)$, як було зазначено вище

$$\text{якщо } G_1(t) \rightarrow \min, \text{ при } G(t) = \text{const}, \text{ то } G_2(t) \rightarrow G(t),$$

$$G_2(t) = \text{Inv}_L(t) + \text{Inv}_K(t)$$

тобто більша сума зможе бути направлена на розвиток ресурсного потенціалу ЖКГ

регіону. За рахунок ефекту мультиплікатора відбудеться стрімке підвищення ефективності функціонування ЖКГ.

Основний виробничий ресурс – кваліфікацію робітників – неможливо збільшити через зростання інвестицій у виробництво. Цього можна досягнути тільки завдяки збільшенню інвестицій в людину і посиленню споживання – у тому числі освітніх послуг, вкладень в здоров'я людини та ін. Крім того, зростання споживання дозволяє задовольнити повсякденні потреби людини, внаслідок чого у людей з'являється час на саморозвиток, розвиток творчих здібностей і т. п., тобто тих якостей, які найбільш важливі для постіндустріальної економіки.

В дисертації доведено, що в першу чергу, можливості розвитку трудового потенціалу ЖКГ на основі запровадження моделі оцінки компетенцій персоналу, що базується на японському досвіді. Для успішного реформування ЖКГ саме кваліфікованих спеціалістів не вистачає найбільше.

Саме система управління персоналом на основі компетенцій повинна бути покладена в основу не тільки оцінки персоналу, але і оцінки посад і побудови системи винагороди працівників.

В роботі запропонована модель підтримки прийняття рішень М5 на основі оцінки компетенцій. (рис.6)

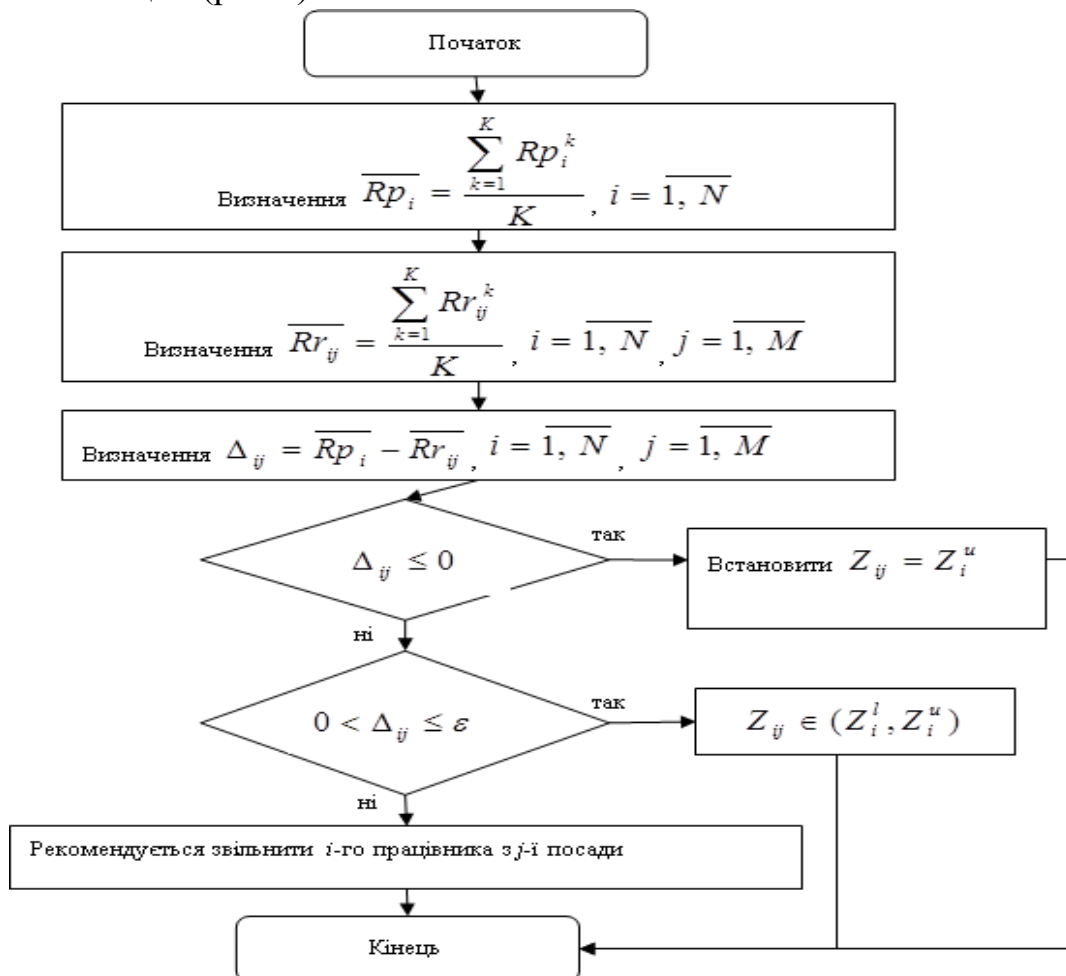

Рис. 6 Модель (М5) прийняття рішень щодо встановлення оплати праці на основі оцінки відповідності компетенцій працівника профілю посади.

Були введені такі показники:

k – зокрема компетенція, за якою поводитьься оцінка ($k = \overline{1, K}$); K – загальна кількість компетенцій, що враховуються; Rp_i – середнє значення профілю і-ї посади ($i = 1, N$); Rp_i^k – оцінка профілю і-ї посади за k -ю компетенцію; N – загальна кількість посад; Rr_{ij} – середня оцінка j -го працівника на і-й посаді ($i = 1, M$); Rr_{ji}^k – оцінка j -го працівника на і-й посаді за k -ю компетенцією; M – загальна кількість працівників, які оцінюються; Δ_{ij} – відхилення середньої оцінки j -го працівника від середньої оцінки профілю і-ї посади; Z_{ij} – оплата праці j -го працівника на і-й посаді; Z_i^u – максимально можливий оклад для і-ї посади; Z_i^l – мінімально можливий оклад для і-ї посади.

У разі відповідності результатів оцінки працівника ідеальному профілю компетенцій посади йому виплачується максимальний оклад для даного грейда. Якщо рівень компетенцій працівника перевищує вимоги посади, доцільно направити його до кадрового резерву. В цьому випадку зовсім необов'язково переплачувати працівникові за невживані компанією компетенції, достатньо його мотивувати можливістю кар'єрного зростання або застосуванням своїх здібностей в проектній роботі.

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання розробки теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства. У ході проведення дослідження отримано наступні висновки:

1. Уточнено поняття «результати діяльності в сфері житлово-комунального господарства». Послуга так само, як і фізичний продукт, є реакцією виробника на запити ринку і, отже, має свою споживчу вартість. Це зумовлює її товарний характер, який виражається у здатності задовольняти потреби людей за допомогою її (послуги) придбання, використання, споживання.

2. На основі аналізу концепції маркетингу послуг в роботі виділяється ряд характеристик, які визначають специфіку житлово-комунальних послуг у системі галузей національної економіки. Встановлено, що подвійність становища підприємств ЖК послуг (громадський і приватний характер) як суб'єктів ринкових відносин обумовлена характером наданих ними послуг: комунальні послуги мають ознаки як приватних, так і громадських благ в умовах необмеженого доступу до їх споживання. Ці властивості комунальних послуг припускають можливість розвитку в даній сфері конкуренції. Підкреслюється необхідність в процесі надання послуг приділяти увагу персоналу, споживачам, матеріальній сфері та процесу обслуговування.

3. Проаналізувавши результати реформування житлово-комунального господарства України встановлено, що негативні процеси в галузі не тільки не зупинилися, а й досить активно розвиваються. Всупереч основним положенням

Бюджетного Кодексу України фінансування житлово-комунального господарства здійснюється безсистемно, не відповідає затвердженим програмам фінансування в цій галузі, не орієнтується на довгостроковий період відповідно до затверджених цілей, що є прикладом неефективного використання бюджетних коштів.

Відзначається, що в основі всіх програм реформування закладена необхідність розробки методики регулювання тарифів. Для чого пропонується включення в чинний тариф на оплату житлово-комунальних послуг інвестиційну складову методом прибутковості інвестованого капіталу.

4. Досліджені стан і тенденції заборгованості населення за житлово-комунальні послуги. Проаналізовано ставлення населення до основних напрямів реформування житлово-комунального господарства. Процес соціально-економічних нововведень, які розвиваються в цій сфері, характеризується непослідовністю і суперечливістю, що породжують недовіру і насторожене ставлення з боку населення України до проведених реформ.

У роботі відстоюється точка зору, відповідно до якої альтернативні способи реформування галузі лежать в площині спрямованості та принципової установки інституціональних реформ: ринкові або неринкові.

Визначено, що в будь-якій господарській системі, в тому числі і нестабільній економіці України, властивий свій інституційний цикл, що характеризується певними формами економічних інститутів, типами організацій та моделями управління, ці моделі дозволяють в конкретних історичних умовах реалізуватися і забезпечити стабільний економічний розвиток.

5. Аналіз показав, що інституційна теорія по-новому ставить питання про значну роль і вплив таких важливих параметрів розвитку економіки, як соціальне розшарування населення і бідність. Одне з важливих положень інституційної економіки – твердження про необхідність орієнтації реформ на людину, поєднання соціальної справедливості і економічної ефективності. Тенденція перенесення фінансових соціальних витрат з державного бюджету на заощадження громадян пагубна і суперечить досвіду країн з високорозвиненою економікою.

6. Запропонований соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону, спрямований на те, щоб встановити розумний баланс між інтересами усіх сторін, пов'язаних з виробництвом, споживанням і регулюванням житлово-комунального господарства, в якому повинно бути враховано як рівень державної фінансової підтримки і заборгованостей споживачів за надання послуги, прогноз обсягу наданих і сплачених комунальних послуг, так і враховувати задоволеність споживачів наданими послугами, рівень компетенції персоналу і можливість залучення в галузь інвестицій.

7. Результати аналізу доходів і витрат населення України свідчать про те, що населення неспроможне впоратися з вантажем комунальних платежів і тому, при стійкій тенденції підвищення плати за житлово-комунальні послуги в умовах

зниження добробуту населення, потреба адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям в субсидіях та інших державних допомогах повинна залишатися.

8. Для стимулювання економічного зростання ЖКГ регіону, державі необхідно в першу чергу піклуватися не стільки про експорт сировинних ресурсів, ціни на газ та ін., скільки про зростання доходів населення, від яких вирішальною мірою залежить особисте споживання і про капітальні інвестиції, від яких залежить зростання виробничого потенціалу та продуктивності праці.

9. Встановлено, що формування тарифу на житлово-комунальні послуги необхідно будувати на різних принципах – бюджетному для соціальної сфери та ринкової для економічної сфери. Тобто, економічно обґрунтованому тарифу повинен відповідати ліміт соціального споживання комунальних послуг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані наукові результати дисертації

1. Шаповаленко Д.О. Сценарне моделювання оцінки та прогнозування заборгованості по комунальних платежах [Текст] / Д.О.Шаповаленко // Сталий розвиток економіки, випуск 81, № 970 / Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, - Харків, 2012 -. С. 221-226. *(Особистий внесок: проведено аналіз між обсягом сплачених комунальних послуг та ступенем задоволеності споживачів, а також запропонована модель прогнозування ситуацій в залежності від обсягів бюджетної фінансової підтримки).*

2. Шаповаленко Д.О. Построение и использование индекса удовлетворенности клиентов коммунальными услугами [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андреева // Комунальне господарство міст: Економічні науки: наук.-техн. зб. - Харків : ХНАМГ, 2010. – Вип. 96. – С. 456–470.*(Особистий внесок: рекомендовано вимірювати й оцінювати ступень задоволення потреб клієнтів у комунальних послугах із застосуванням інструментарію національних індексів задоволеності відповідно до вимог ISO 9000:2000.) (Серія «Економічні науки»)*

3. Шаповаленко Д.О. Механизм управления развитием рынка коммунальных услуг региона [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андреева // Бизнес Информ. – 2011. – № 5 (1). – С. 147–149. *(Особистий внесок: запропонована концептуальна схема соціально-економічного механізму функціонування комунального господарства регіону).*

4. Шаповаленко Д.О. Поведение потребителей на рынке информационных услуг [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андреева // Комунальне господарство міст: Економічні науки: науково-технічний збірник - Киев : Техніка, 2006. – №70. – С. 126–130. *(Особистий внесок автора: виконана сегментація ринку інформаційних послуг) (Серія «Економічні науки»)*

5. Шаповаленко Д.О. Интегральная модель коммунальной услуги [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андреева, О.І. Лук'яненко // Коммунальное хозяйство городов: Экономические науки: научно-технический сборник – Киев: Техника, 2009г.- №89.-

С.156-162 (*Особистий внесок: запропонована інтегральна модель поведінки споживача*).

6. Шаповаленко Д.О. Концептуальна схема економічного механізму функціонування комунального господарства регіону [Текст] / Д.О. Шаповаленко, Є.М. Кайлюк // Комунальне господарство міст: Економічні науки: науково-технічний збірник- Харків : ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2014. – №113. – С. 16–28. (*Особистий внесок: запропоновано механізм управління розвитком ринку комунальних послуг регіону на основі застосування комплексу економіко-математичних моделей*).

7. Шаповаленко Д.О. Оцінка інвестиційної активності та можливості залучення інвестицій для комунальних підприємств / Д.О. Шаповаленко, О.П. Колонтаєвський // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі.. — 2016. — № 1(74). — С.117-131. (*Особистий внесок: запропонована модель оцінки бюджетної фінансової підтримки*) (Серія «Економічні науки»).

Праці у наукових періодичних виданнях інших держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

8. Шаповаленко Д.О. Житлово-комунальне господарство в контексті загальної теорії інституційних трансформацій [Текст] // Д.О. Шаповаленко / Аналітично-інформаційний журнал «Схід» – 2014. – № 3.- С.127-132.

Розділи у колективних монографіях:

9. Шаповаленко Д.О. Стан управління маркетинговими процесами на підприємстві в умовах ринкового функціонування комунальних підприємств [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андрєєва // Практичні аспекти функціонування підприємств міського господарства: монографія / За заг.ред. Кайлюка Є.М.-Харків: Видавництво «Точка», 2012 р. (*Особистий внесок: розглянуті принципи та методи, які дозволяють оцінити маркетинговий потенціал ЖКГ*)

10. Шаповаленко Д.О. Управління споживчої лояльністю у комунальному господарстві [Текст] / Шаповаленко Д.О., В.М. Андрєєва // Теорія та практика організаційно-економічного регулювання діяльності підприємств системи життєзабезпечення міст: / монографія. Під ред. Кайлюка Є.М., Карлової О.А. Харків: Видавництво «Точка», 2013 р. (*Особистий внесок: проаналізовано процес прийняття управлінських рішень у сфері комунальних послуг*)

Опубліковані праці апробаційного характеру

11. Шаповаленко Д.О. Модель оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг [Текст] / Д.О. Шаповаленко, В.М. Андрєєва // Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та студентів / Буковинський Університет. 2012р. С.135-136

12. Шаповаленко Д.О. Активизация процессов инвестирования коммунального хозяйства региона [Текст] / Д. А. Шаповаленко, В. Н. Андреева, // Менеджмент міського і регіонального розвитку : матер. міжнародн. наук.-практ. конф. Харків, 28–29 березня 2013 р. – Харків : ХНАМГ, 2013. – С. 94–95.

13. Шаповаленко Д.О. Моделирование уровня бюджетных дотаций коммунального хозяйства [Текст] / Д. А. Шаповаленко, В. Н. Андреева // Менеджмент

міського і регіонального розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 28–29 березня 2013 р. – Харків : ХНАМГ, 2013. – С. 95–96.

14. Шаповаленко Д.О. Монополізм в ЖКГ: особливості функціонування [Текст] / О. В. Димченко, Д. О. Шаповаленко // Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі : матер. IV міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 26–28 травня 2015 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 16–17.

15. Шаповаленко Д.О. Конкурентная экономика через призму коммунальной сферы [Текст] / Д. А. Шаповаленко, В. Н. Андреева // XXXIII научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Общественно-экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2006. – С. 50–51.

16. Шаповаленко Д.О. Некоторые подходы к моделированию маркетинга жилищных услуг [Текст] / Д. А. Шаповаленко, В. Н. Андреева // Усовершенствование экономических структур строительной отрасли в условиях трансформации экономики Украины к рыночным условиям : матер. междунар. науч.-практ. конф., Харьков, 17–19 октября 2005 г. – Харьков : ХНАГХ, 2005. – С. 75.

17. Шаповаленко Д.О. Деякі проблеми трансформаційних процесів у комунальній сфері [Текст] / Д. О. Шаповаленко, В. М. Андрєєва // XXXV научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки.–Харьков: ХНАГХ, 2010.– С. 67–69.

18. Шаповаленко Д.О. Конкурентоспроможність країни як національна ідея / В. М. Андрєєва, Д. О. Шаповаленко [Текст] // XXXV научно-техническая конференция преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства : программа и тез. докл. : в 3 ч. Ч. 3 : Экономические науки. – Харьков : ХНАГХ, 2010. – С. 71–73.

АНОТАЦІЯ

Шаповаленко Д.О. Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків, 2016.

Дисертація присвячена розробленню соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону з метою покращення якості житлово-комунальних послуг та підвищення результативності функціонування житлово-комунального господарства регіону.

Запропоновано концептуальний підхід до формування соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону, який, на відміну від існуючих, виділяє працю і капітал як основні ресурсні елементи житлово-комунального господарства та складається із сукупності моделей, кожна з яких має

цільову спрямованість та узгодженість у вирішенні комплексу завдань, що дозволяє підвищити якість управлінських рішень у функціонуванні житлово-комунального господарства регіону.

Удосконалено модель оцінки, аналізу і прогнозування обсягу наданих комунальних послуг в залежності від обсягу наявних ресурсів на основі виробничої функції Кобба – Дугласа – Тінбергена, що дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між факторами зростання, виділяти екстенсивні і інтенсивні фактори, які сприяють формуванню стратегії розвитку, використовуючи той фактор виробництва, який може забезпечити найбільше економічне зростання. Запропонований комплексний підхід до моделювання оцінки і прогнозування бюджетної фінансової підтримки першого рівня, який дозволяє не тільки оцінити і проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, але і спрогнозувати можливі кількісні і якісні зміни в житлово-комунальному господарстві на рівні надання та сплати житлово-комунальних послуг, формування заборгованості споживачів, а також прогнозувати зниження навантаження на державний (регіональний) бюджет.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, послуга, послуги житлово-комунального господарства, інституційна трансформація, реформування житлово-комунального господарства, виробнича функція, праця, капітал, інвестиції, економічний механізм, соціально-економічний механізм, бюджетна фінансова підтримка.

АННОТАЦІЯ

Шаповаленко Д.О. Социально-экономический механизм комплексного развития жилищно-коммунального хозяйства региона. Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - Развитие производственных сил и региональная экономика. - Харьковский национальный университет городского хозяйства имени О. М. Бекетова. - Харьков, 2016.

Диссертация посвящена разработке социально-экономического механизма комплексного развития жилищно-коммунального хозяйства региона с целью улучшения качества коммунальных услуг и повышения результативности функционирования жилищно-коммунального хозяйства региона.

Предложен концептуальный подход к формированию социально-экономического механизма комплексного развития жилищно-коммунального хозяйства региона, который, в отличие от существующих, выделяет труд и капитал как основные ресурсные элементы жилищно-коммунального хозяйства и состоит из совокупности моделей, каждая из которых имеет целевую направленность и согласованность в решении комплекса задач, что позволяет повысить качество управленческих решений в функционировании жилищно-коммунального хозяйства региона.

Усовершенствована модель оценки, анализа и прогнозирования объема оказанных коммунальных услуг в зависимости от объема имеющихся ресурсов на основе производственной функции Кобба - Дугласа - Тинбергена, что позволяет устанавливать причинно-следственные связи между факторами роста, выделять экстенсивные и интенсивные факторы, которые способствуют формированию стратегии развития,

используя тот фактор производства, который может обеспечить наибольший экономический рост. Предложен комплексный подход к моделированию оценки и прогнозирование бюджетной финансовой поддержки первого уровня, который позволяет не только оценить и проанализировать причинно-следственные связи, но и спрогнозировать возможные количественные и качественные изменения в жилищно-коммунальном хозяйстве на уровне предоставления и оплаты коммунальных услуг, формирования задолженности потребителей, а также прогнозировать снижение нагрузки на государственный (региональный) бюджет.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, услуга, услуги жилищно-коммунального хозяйства, институциональная трансформация, реформирование жилищно-коммунального хозяйства, производственная функция, труд, капитал, инвестиции, экономический механизм, социально-экономический механизм, бюджетная финансовая поддержка.

SUMMARY

D. O. Shapovalenko. The Social and Economic mechanism of the Complex Development of the Housing and Communal services of the Region -Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.05 – The development of productive forces and regional economy – O.M. Beketov National University of Municipal Economy in Kharkiv. – Kharkiv, 2016.

In the thesis the social and economic mechanism of the complex development of the housing and communal services of the region for the communal services quality improvement and increasing the effectiveness of the housing and communal services functioning is developed.

The conceptual approach to formation of the social and economic mechanism of the functioning of the regional communal services is offered. This approach picks out the labour and the capital as the main resource elements of the communal services system and consists of the summation of the models each of which has goal orientation and coordinated accomplishment of the complex of tasks of formation the social and economic mechanism of the regional communal services functioning.

The model of estimation, analyses and forecasting of the capacity of the provided communal services was improved on the basis of the Cobb-Douglas-Tinbergen function. It determines the cause-and-effect relations between the factors of growth, distinguishes extensive and intensive factors that affect the development strategy using that productive factor which enables to get the largest economic growth.

The complex approach to modeling the estimation and forecasting the first-level budget financial support that forecasts and analyzes the cause-and-effect connections and possible qualitative and quantitative changes in communal services system is introduced. It makes it possible to forecast the decrease of the state (regional) budget.

Key words: housing and communal services, service, institutional transformation, reformation of housing and communal services, productive function, labour, capital, investments, economic mechanism, social and economic mechanism, budget financial support.

Підп. по друку 07.09.2016
Друк на різнографі
Зам. № 9902

Формат 60×84 1/16
Ум. друк.арк.0,9
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, вул. Революції,12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014